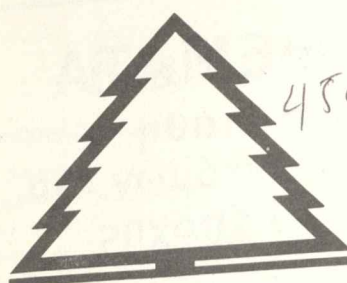

Ε.Η.Μ.
Παρασκευαστών 4

45444 ΓΙΑΝΝΙΝΑ

μορφιώτεια νέα

Δίμηνη εφημερίδα του Συλλόγου Δικορφιωτών Ζαγορίου

ΤΕΥΧΟΣ 48 ΙΟΥΝΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ 1992

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΔΗΜ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ - ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 44, 121 37 ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ Τηλ. 57.38.093

ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η μεγαλύτερη διάσκεψη όλων των εποχών για τη σωτηρία της Γης πραγματοποιήθηκε στις 3 Ιούνη στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας.

Η καρδιά της γης χτύπησε για 15 μέρες στο Ρίο. Εκεί συναντήθηκαν στο πλαίσιο της Διεθνούς Διάσκεψης του ΟΗΕ για το περιβάλλον και την ανάπτυξη πάνω από 100 αρχηγοί κρατών και περίπου 10.000 άτομα παρακολούθησαν τις εργασίες στους χώρους διάσκεψης.

Αν και οι γνώμες για την υλοποίηση και εφαρμογή των αποφάσεων είναι διχασμένες, εμείς πιστεύουμε ότι η διάσκεψη του Ρίου ήταν ένας σταθμός στην ιστορία της γης και πρόσφερε πάρα πολλά:

- Τα θέματα περιβάλλοντος θα περιλαμβάνονται μαζί με τα άλλα μεγάλα παγκόσμια ζητήματα που απασχολούν τον άνθρωπο.

- Με όλα όσα έγιναν στο Ρίο αυτές τις δεκαπέντε μέρες, εκδηλώσεις, διαδηλώσεις κ.ά., οι άνθρωποι συνειδητοποίησαν σε μεγάλο βαθμό τα κρίσιμα ζητήματα του περιβάλλοντος.

- Η διάσκεψη του Ρίου πληροφόρησε τον κόσμο περισσότερο και καλύτερα για τα προβλήματα του περιβάλλοντος.

- Ύστερα από πολλά χρόνια συναντήθηκαν χιλιάδες άνθρωποι, κάθε φυλής και χρώματος για να συζητήσουν και να διαδηλώσουν.

Στο Ρίο υπογράφηκαν και ορισμένες συνθήκες:

1 Η συνθήκη για τις κλιματικές αλλαγές.

Υπογράφηκε από 154 χώρες. Αποβλέπει στη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα. Πρόκειται για συμφωνία - πλαίσιο, που δεν επιβάλλει υποχρεωτικά όρια. Κάνει έκκληση στις αναπτυγμένες χώρες να σταθεροποιήσουν τις εκπομπές τους ως το 2000 στα όρια του 1990.

2 Η συνθήκη για τη βιοποικιλότητα.

Καθιερώνει την αρχή σύμφωνα με την οποία οι χώρες που έχουν προστατευόμενα είδη θα προσπαθήσουν να τα διατηρήσουν με πιστώσεις και μεταφορά τεχνολογίας. Υπογράφηκε από 153 χώρες, πλην ΗΠΑ.

3 Η Διακήρυξη του Ρίο.

Είχε συμφωνηθεί από πριν. Έχει 27 εντολές για την προστασία του περιβάλλοντος και την ενθάρρυνση της πράσινης οικονομικής ανάπτυξης. Η τρίτη εντολή προσεγγίζει την ιδέα βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ η δεύτερη τονίζει ότι τα κράτη έχουν κυριαρχική δικαίωμα να αξιοποιούν τους πόρους τους, αλλά δεν πρέπει να ζημιώνουν το περιβάλλον των άλλων.

4 Ατζέντα 21.

Κατάλογος εκατοντάδων μέτρων σε 40 κεφάλαια και 800 σελίδες που πρέπει να ληφθούν μέχρι το 2000 για να εξασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη. Δεν είναι δεσμευτική. Την υπέγραψαν όλοι. Περιλαμβάνει τα πάντα. Το κρίσιμο ζήτημα είναι η χρηματοδότηση, που εκτιμάται σε 625 δισ. δολάρια το χρόνο, από τα οποία τα 125 θα δίνονταν από τις αναπτυγμένες χώρες. Οι περισσότερες αρνήθηκαν να δεσμευτούν ότι θα δίνουν το 0,7% του ΑΕΠ τους για βοήθεια.

5 Διακήρυξη για τα δάση.

Διακήρυξη προθέσεων για την ανάγκη διατήρησης των τροπικών δασών.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Θα δημιουργηθεί το φθινόπωρο από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

Υπογράφηκε από όλους. Θα παρακολουθεί την εφαρμογή της «Ατζέντας 21».

Ας δούμε όμως και μερικά στοιχεία για τα μεγάλα ζητήματα που συζητήθηκαν στο Ρίο.

ΦΤΩΧΕΙΑ

- Από τα 4,2 δισεκατομμύρια που ζουν στον αναπτυσσόμενο κόσμο, το 1 δισ. ζει σε φτώχεια.

- Από αυτό το ένα δισ., τα 450 εκατ. ζουν σε εξαθλιωμένες αγροτικές περιοχές, τα 450 εκατ. ζουν σε οικολογικά ευάλωτες περιοχές (οι οποίες απειλούνται με διάβρωση, πλημμύρες κ.λ.π.) και 100 εκατ. ζουν σε παράγκες σε μεγάλες πόλεις.

- Στην Αφρική κάτω από τη Σαχάρα το 62% του πληθυσμού ζει στη φτώχεια, στη Λατινική Αμερική το 35%, στη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή το 28% και στην Ασία το 25%.

- Οι βιομηχανικές χώρες καταναλώνουν μεταξύ του 48 και 72% των βασικών τροφίμων του κόσμου, όπως δημητριακά, κρέας και γάλα.

- Τα δυο τρίτα των φτωχών στον κόσμο είναι κάτω από 15 χρονών.

- Το 77% του παγκόσμιου πληθυσμού εισπράττει το 15% του συνολικού εισοδήματος.

- Ανάμεσα στο 1984 και το 1989 οι αναπτυσσόμενες χώρες μετέφεραν στις βιομηχανικές χώρες, κυρίως μέσω της εξυπηρέτησης του χρέους, περίπου 180 δισ. δολάρια -περισσότερα χρήματα απ' όσα πήραν από τις βιομηχανικές χώρες σε βοήθεια και άλλα κεφάλαια.

ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

- 1 δισ. άνθρωποι αναπνέουν αέρα που δεν ανταποκρίνεται στα ελάχιστα όρια που έχει θέσει η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας.

- Το 1986, οι ΗΠΑ παρήγαγαν το 25% των παγκόσμιων εκπομπών σε διοξείδιο του άνθρακα, η ΕΣΣΔ το 19%, η ΕΟΚ το 14%, η Κίνα το 10%, η Ινδία το 3% και η Βραζιλία το 1%.

- Η μέση θερμοκρασία της γης ανέβηκε 1 βαθμό Φαρενάιτ στα τελευταία 100 χρόνια. Μέχρι το 2050 αναμένεται μια άνοδος 3 έως 9 βαθμών F.

- Τα έξι πιο ζεστά χρόνια σημειώθηκαν στη διάρκεια της δεκαετίας του '80.

- Μελέτες σε βιομηχανικές χώρες έδειξαν ότι οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μπορούν να περιοριστούν κατά 15 έως 30% σε 10 έως 15 χρόνια με τη βελτίωση της εξοικονόμησης ενέργειας.

- Τα ορυκτά καύσιμα συμβάλουν σήμερα στο 85% της ενέργειας που χρησιμοποιείται παγκοσμίως.

- Οι δαπάνες για έρευνα σε τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από χώρες - μέλη της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας έπεσαν από 1,5 δισ. δολάρια το 1981 σε 500 εκατ. δολάρια το 1989.

συνέχεια στη σελ. 2

Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Η

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Εξωραϊστικού συλλόγου Δικορφιωτών, καλεί τα μέλη του συλλόγου, στην ετήσια Γενική Συνέλευση του συλλόγου στις 23 Αυγούστου 1992 ώρα 11.00 π.μ. στα γραφεία του συλλόγου στο χωριό.

Υπενθυμίζεται ότι φέτος είναι χρονιά εκλογών και η Γενική Συνέλευση εκλογολογιστική.

Όσοι ενδιαφέρονται για υποβολή υποψηφιοτήτων η προθεσμία λήγει στις 10 Αυγούστου 1992.

Εκ του Δ.Σ.

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ

ΔΙΚΟΡΦΟΥ

συνέχεια από προηγούμενο

Νταν' (του)

Παλιό ιδιόκτητο αμπέλι στην περιοχή "βαρκά", ιδιοκτησία του Γιάννη Δαρδακούλη που τον παρονόμαζαν "Ντάνη".

Νταρντακ'λατ'κα (τα) (Νταρντακουλάτικα)

Παλιά χωράφια της οικογένειας Δαρδακούλη στα "Λίτποβα". Η λέξη "Νταρντακούλης" προέρχεται από το αλβανικό "dordhé-a", που σημαίνει "η αχλαδιά" και το όνομα "Κούλης".

Ντούκα (του)

Παλιό ιδιόκτητο χωράφι στη τοποθεσία "Λίτποβα", της ομώνυμης οικογένειας.

Ντραγατσούρα (η)

Ονομασία τοποθεσίας στην περιοχή "βαρκά", όπου στέκονταν και παρατηρούσαν την περιοχή οι δραγάτες.

Οβίρα τ' Πλαστήρα

Στη θέση "πουρνάρι", όπου υπήρχε και ομώνυμος κήπος, που ποτιζονταν από τον ιδιοκτήτη του από την οβίρα αυτή.

Η "οβίρα", σαν λέξη προέρχεται, ή από το σλάβικο "onira" που σημαίνει "εμπόδιο, σταμάτημα" και που κατά τη γνώμη μου είναι το πιο επικρατέστερο, ή από τα βουλγάρικα "βηρ", "βηρβτ", που σημαίνει το βαθύ μέρος του ποταμού, λάκκος με νερό.

Οξυά

Δασική περιοχή με οξυές σε υψόμετρο 1000-1350 μέτρα και σε απόσταση μισής ώρας δυτικά του χωριού.

Ουσιάλες

Ονομασία τοποθεσίας στην περιοχή "οξυά", και πήρε την ονομασία της από το γεγονός ότι εκεί πέρα υπάρχουν πολλά ρυάκια. Η ονομασία "ουσιάλα", προφανώς δόθηκε επειδή υπάρχουν πολλά ρυάκια και αυτό μας κάνει να υποθέσουμε ότι προέρχεται από την ίδια ρίζα με τη λέξη "μουτσιάλα" που βρήκαμε παραπάνω, δηλαδή από το σλάβικο "matalb" που σημαίνει τόπος υγρός.

Παλιοκαρυά

Ονομασία τοποθεσίας στα σύνορα Κήπων-Δικόρφου, στα "Κανάβια" βόρεια του χωριού. Η ονομασία προήλθε από μια παλιοκαρυά που βρίσκονταν εκεί. Σ' αυτή την περιοχή ξεφόρτωναν οι νομάδες βοσκοί τα πράγματά τους μόλις ερχόταν για την καλοκαιρινή περίοδο.

Παλιοκαρυά

Ονομασία τοποθεσίας με ομώνυμο ρέμμα, ψηλά στο Μιτσικέλι, νοτιοανατολικά του χωριού και σε δυο ώρες απόσταση από αυτό.

Παλιόχανο

Ονομασία περιοχής βορειοδυτικά του χωριού και σε απόσταση είκοσι λεπτών από αυτό. Η ονομασία οφείλεται στο γεγονός ότι εκεί πέρα παλιότερα υπήρχε χάνι της οικογένειας Δαρδακούλη και που ήταν κόμβος για τα καραβάνια του ανατολικού και κεντρικού Ζαγορίου, που πηγαίνονταν στα Γιάννινα.

Παλτενιά (το)

Ονομασία τοποθεσίας με παλιά βριζοχώρα, σε μιάμιση ώρα απόσταση και στα νότια του χωριού. Η ονομασία της λέξης προέρχεται από το αρομούνικο "paltin" που σημαίνει "πλάτανος" και την κατάληξη -ιξ.

Παναγιά

Ονομασία τοποθεσίας και της γύρω δασικής περιοχής, σε υψόμετρο 860-1000 μέτρα, μια ώρα απόσταση από το χωριό βόρεια-βορειοδυτικά από αυτό, με ομώνυμο εξωκλήσι, απ' όπου και η ονομασία της περιοχής. Στην περιοχή αυτή υπάρχουν ερείπια από παλιότερα χτίσματα. Δεν έχω εξακριβώσει ακόμα από ποιόν χτίστηκε αυτή η εκκλησία.

Παπα-Σταύρου (του)

Παλιός ιδιωτικός αγρός του ιερέα Σταύρου Καραγιάννη στην περιοχή "βαρκά".

Παπατσιούμα (του)

Παλιό ιδιόκτητο χωράφι στην περιοχή "σιουρπάτα", μιάμιση ώρα απόσταση από το χωριό. Το όνομα δεν υπάρχει πλέον στο χωριό.

Πέντε δέντρα

Ονομασία περιοχής στα σύνορα Δικόρφου-Ντοβράς, πίσω από την Τσούκα, μιάμιση ως δυο ώρες απόσταση από το χωριό στα δυτικά. Η ονομασία προήλθε από πέντε δέντρα που υπάρχουν μαζί εκεί και αποτελούν σύνορα δασικών συστάδων.

Πεταλίτο' (πεταλίτσι)

Ονομασία περιοχής σε απόσταση είκοσι με εικοσιπέντε λεπτών από το χωριό βορειοδυτικά από αυτό. Ονομάστηκε έτσι από την ύπαρξη ενός είδους γαλαζόπετρας, που έρχεται σε επαφή με τον ήλιο και το νερό διαλύεται σε μικρά πέταλα.

Πηγάδια ή π'γαδούλια

Ονομασία περιοχής στα "καγκέλια", στη νότια άκρη του Μιτσικελίου, όπου μέσα από το έδαφος βγαίνει νερό, πάνω από την Περίβλεπτο. Εκεί πέρα έχτισαν βρύση οι αφοι Γεωργίτσι, γι' αυτό λέγεται και "βρυσ' τ' Γιωργίτσι".

Πλακαριά ή πλάκες

Ονομασία τοποθεσίας και της γύρω περιοχής, σε υψόμετρο 940-1080 μέτρα και σε απόσταση σαράντα περίπου λεπτών βόρεια του χωριού. Ονομάστηκε έτσι από την ύπαρξη πετρωμάτων από τα οποία βγαίνει πλάκα.

Πλατάνια

Ονομασία τοποθεσίας με πλατάνια στα σύνορα με την Ελάτη, στο Ριζό, μια ώρα κι ένα τέταρτο περίπου βορειοδυτικά του χωριού.

Πουλύγνια (τα) (πολυγένια)

Δασική περιοχή με βελανιδιές και ομώνυμο ρέμμα, στα σύνορα με την Μπάγια δυο ώρες απόσταση από το χωριό και βόρεια από αυτό, σε υψόμετρο 820-980 μέτρα. Η ονομασία προφανώς προέρχεται από κυριώδη "Πολυγένης", αλλά είναι άγνωστο γιατί δόθηκε αυτή η ονομασία στην περιοχή αυτή.

Πούντινα (η) (Μπούντινα)

Ονομασία περιοχής με βαθιά χαράδρα, πάνω από την τοποθεσία "κάναλες" νότια του χωριού. Η ονομασία της τοποθεσίας δόθηκε από την εδαφολογική διαμόρφωση, που μοιάζει με μπούτινα=κάδος για τυρί, κάδος όπου χτυπά γάλα.

Πουρνάρι (η)

Ονομασία αγρών και βρύσης σε δέκα περίπου λεπτά απόσταση από το χωριό και βορειοανατολικά από αυτό. Ίσως παλιότερα να υπήρχε στην περιοχή "πουρνάρι, απ' όπου να προήλθε και η ονομασία της περιοχής.

Πρικατσούρα (τα)

Ονομασία τοποθεσίας με παλιά σιτοχώρα σε πλαγιά. Το τοπωνύμιο αναφέρεται από το Οικονόμου αλλά εγώ δεν μπόρεσα να βρω κανένα νομμάτι. Το τοπωνύμιο προέρχεται από την μετοχή "plicat-ta" του αρομούνι ορήματος "aplec", που σημαίνει "κατεβάζω", "γέρνω" και την κατάληξη -soi ονομασία του τόπου από το γεγονός ότι χαρακτηρίζει πλαγιές των οποίων έδαφος πάθαινε καθιζήσεις.

Ράντος (της)

Παλιό ιδιωτικό αμπέλι στην ευρύτερη περιοχή "Φεριτσιέτα".

Ράχη Γκόγκος

Ονομασία υψώματος δέκα με δεκαπέντε λεπτά απόσταση από το χωριό βορειοανατολικά από αυτό. Εκεί έβουσε τα πρόβάτα του κάποιος σαρακατσάνος Γκόγκος. Το όνομα "Γκόγκος" προέρχεται από το βουλγάικο "ΓΟΓΟ", χαιδευτικό του "Γεοργι".

Ράχη Ντακαρίνας

Ονομασία υψώματος πέντε λεπτά δυτικά από το χωριό. Άγνωστο γι' αυτό ονομάστηκε έτσι. Ίσως παλιά υπήρχε ιδιωτικός αγρός.

Ράχη (η)

Ονομασία υψώματος στην κορυφή του Μιτσικελίου, που αλλιώς λέγεται "ράχη Ραΐνας" και "ράχη Τσοντίλας", απ' όπου περνούσε ο δρόμος για τα Γιάννινα "καγκέλια". Βρίσκεται στα βόρεια του χωριού και σε απόσταση σαράντα περίπου λεπτών από αυτό. Η ονομασία "ράχη Ραΐνας", προήλθε από παλιό ιδιόκτητο αμπέλι της οικογένειας Ραγιά που βρίσκονταν εκεί.

Ράχη Τσόνης

Ονομασία υψώματος στην περιοχή "καναβοτόπι", σε απόσταση δέκα λεπτά βορειοδυτικά από το χωριό. Η ονομασία από κάποιο μέλος της οικογένειας Τσόνης άγνωστο για ποιο λόγο. Το όνομα "Τσόνης" προέρχεται από το "τσόνι"=σπίνας αυτό με τη σειρά του από αρομούνικο "Ciona"=το σπουργίτι.

Ρέμα Ιτίας

Ονομασία δασικής περιοχής με ομώνυμο ρέμμα και σε απόσταση μιας ώρας και ενός τετάρτου από το χωριό βορειοανατολικά από αυτό. Η ονομασία προέρχεται από μια ιτιά που βρίσκονταν εκεί και που αποτελούσε όριο δασικών συστάδων.

Ριζιανά (τα)

Εκτεταμένο οροπέδιο, δασωμένο, που αρχίζει από το Δικόρφο και τη Μπάγια φτάνοντας μέχρι τις Φραγγάδες και το Στολόβο, σε υψόμετρο 830-918 μέτρα βορειοδυτικά-βόρεια-βορειοανατολικά του χωριού.

Η λέξη "Ριζιανά", σημαίνει περιοχή όπου ακμάζει η σικάλη. Η λέξη προέρχεται από το σλάβικο "ruzi", (rbzb) που σημαίνει "η βρίζα", με την επίσης σλάβικη κατάληξη -enb.

Ριζό

Ονομασία τοποθεσίας και της γύρω δασικής περιοχής, σε υψόμετρο 1070-1100 μέτρα, σε απόσταση μιας περίπου ώρας βορειοδυτικά του χωριού. Η ονομασία προήλθε από το γεγονός ότι η τοποθεσία είναι τα ριζά του Μιτσικελίου.

Ροκα (τα)

Ονομασία βραχώδους πλαγιάς που παλιά υπήρχαν αμπέλια, σε απόσταση μιάμισης ώρας από το χωριό στα βόρεια-βορειοανατολικά αυτού. Η ονομασία προέρχεται από τη λέξη "ρόκα"=είδος σαλατικού, και αυτό από το ιταλικό "ruca".

Σακελλαράτικα

Παλιά ιδιόκτητα αμπέλια της οικογένειας Σακελλαρίου. Το όνομα "Σακελλαρίου" προέρχεται από το βυζαντινό τίτλο "σακελλάριος" αυτός που φροντίζει για τα μοναστήρια και τα θυσιαροφυλάκια τους. Προέρχεται από το λατινικό "sacellarius", που σημαίνει "ο θυσιαροφυλάκας".

Σεβαστής (της)

Παλιό ιδιόκτητο χωράφι στη θέση "Αστροδρακός" της οικογένειας Τσιγαρίδων.

Σιάδια (τα)

Λειβαδικές εκτάσεις σε υψόμετρο 800-1320 μέτρα, σε απόσταση μιας ώρας και ενός τετάρτου νοτιοδυτικά του χωριού.

Η ονομασία προέρχεται από τη μορφολογία του εδάφους, που είναι ίσια. Κατά μια άλλη εκδοχή η ονομασία προέρχεται από το σλάβικο "sad" που σημαίνει "αμπελοφυτεία".

Σποροπότατο (το)

Ονομασία τοποθεσίας όπου παλιά υπήρχαν χωράφια, που σήμερα σποροποιούνται σε απόσταση σαράντα περίπου λεπτών από το χωριό και βόρεια από αυτό.

Η ονομασία προέρχεται από τη λέξη "σιόποτο" που σημαίνει "πηγή" και από το σλάβικο "seroit"=η πηγή. Προφανώς η τοποθεσία στην αρχή θα λεγόταν "σιόποτατο" και οι κάτοικοι θα έλεγαν "στο σιόποτατο" και με την παραφθορά έγινε η ονομασία "σιουροσιόποτατο".

.....συνέχεια στο επόμενο

Στην αρχή αυτής της εργασίας μας, είπαμε ότι η ερμηνεία των ξενικών τοπωνυμίων είναι από την διατριβή του κ. Κ. Οικονόμου για τα τοπωνύμια του Ζαγορίου.

Η ερμηνεία όμως αυτή δεν ήταν δυνατόν να αποδοθεί σωστά στα άρθρα που διαβάζεται λόγω έλλειψης των στοιχείων του σλαβικού κυρίως αλφαβήτου.